

Бележка с насоки относно теми за ориентация преди отпътуване

Нито Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището (EUAА), нито което и да е лице, действащо от името на EUAА, носят отговорност за начина, по който би могла да бъде използвана съдържашката се в настоящата публикация информация.

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2022 г.

PDF ISBN 978-92-9487-089-6 doi:10.2847/963488 BZ-01-22-107-BG-N

© Агенция на Европейския съюз в областта на убежището (EUAА), 2022 г.

Илюстрация на корицата: Irina_Strelnikova, © iStock, 2021 г.

Възпроизвеждането е разрешено, при условие че се посочи източникът. За използването или възпроизвеждането на снимки или други материали, за които EUAА не е носител на авторското право, трябва да се иска разрешение направо от носителите на това право.

Въведение в този инструмент

Представената в настоящия инструмент информация по никакъв начин не е изчерпателна, а представлява набор от насоки и практически съвети по теми, свързани с услугите по ориентация преди отпътуване (ОПО) ⁽¹⁾. Целта е да се подпомогнат държавите — членки на Европейския съюз, и асоциираните държави в оперативната им работа, свързана с презаселването.

Какво е предназначението на този инструмент?

Този инструмент има за цел да предоставя на служителите по презаселването и учителите по ОПО преглед на темите, които осигуряват съгласувана и точна информация относно живота в държавата на презаселване. Това е с цел да се подпомогнат бежанците в а) развиването на знанията, уменията и нагласите, необходими за успешно адаптиране към живота в новата държава, б) разрешаване на въпроси и безпокойства, в) развитие на реалистични очаквания преди пристигане и г) вземане на информирано решение относно презаселването. Този инструмент е съсредоточен върху услугите по ориентация преди отпътуване ⁽²⁾, които се предоставят преди отпътуване на бежанците, но може да се прилага и към ориентацията след пристигане.

Защо е създаден?

Държавите, които желаят да развият или укрепят своята ориентация преди

отпътуване (ОПО), могат да използват този инструмент като наръчник, за да планират обхвата и съдържанието на програмите. Учителите могат да избират кои теми и подтеми са най-важни за тяхната специфична ОПО, като вземат надлежно под внимание спецификите на целевата група и момента на изпълнение на програмата (преди или след пристигане). Факторите, които трябва да се вземат предвид например, включват дали бежанците са грамотни/неграмотни, от селска/градска среда, с различен религиозен/културен произход и дали са излагани в различна степен на мултикултурни общества.

Какво включва този инструмент?

Този документ съдържа набор от теми, които биха могли да се включат в стандартната ОПО, предлагана на пълнолетни лица ⁽³⁾, което обхваща **три пълни дни**. Той може да се адаптира спрямо различна продължителност на програмата. Този инструмент може да се адаптира и за да предостави информация, която е специфична за местното равнище или по някакъв друг начин отразява характеристиките на областта, в която ще пребивават

⁽¹⁾ Първоначално този инструмент е разработен в рамките на проекта Улесняване на презаселването и приема на бежанци посредством нови знания (EU-FRANK). Проектът е финансиран от европейския фонд „Убежище, миграция и интеграция“ под ръководството на Шведската миграционна агенция. Като част от процеса на предаване от EU-FRANK Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището проведе занятия по осигуряване на качеството на оперативните инструменти в областта на презаселването, разработени в рамките на този проект.

⁽²⁾ Наръчник за презаселване на Върховния комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН), достъпен на: <https://www.unhcr.org/46f7c0ee2.pdf>

⁽³⁾ Някои държави на презаселване предлагат целева ОПО за специфични категории бежанци, например деца, тийнейджъри, лесбийки, гейове, транссексуални, интерсексуални лица (ЛГБТИ) и жени.

бежанците. Съдържанието е представено на глави, които на свой ред са разделени на теми, които лесно могат да се пригодят към всяка програма.

Когато е възможно, се формулират подтеми или допълнителни теми. Глава 12 е посветена на социални и лични умения и може да бъде разгледана или в началото, или в края на програмата (ако не бъде разделена или включена в различни други раздели). За всяка глава има списък от предложени дейности, игри и упражнения. Те са базирани на методология, която насърчава бежанците да участват. Инструментът е придружен от кратка методологическа насока.

Кой следва да използва този инструмент?

Този инструмент е предназначен за служителите по презаселване/

обучителите, които ще изготвят и/или проведат ОПО.

Кои други инструменти и източници могат също да се използват?

За по-лесно ползване този инструмент представя теми и подтеми по практически и опростен начин. По този начин инструментът съдържа само важните заглавия от съдържанието и определения. Повечето теми и подтеми всъщност имат за цел да бъдат разбити на множество компоненти. За допълнително вдъхновение относно специфични теми или съдържание в края на този документ са предоставени препратки. По-голямата част от предложените дейности са интуитивни; практически примери и помощни материали обаче лесно могат да се намерят в интернет чрез търсене по ключова дума в който и да е браузър.

Преглед на темите в ориентацията преди отпътуване

Глави	Теми	Подтеми	Предлагани дейности
Глава 1. Въведение в ОПО	Описание на ориентацията преди отпътуване		<ul style="list-style-type: none"> Запознайте се помежду си (например, като използвате стимулиращото упражнение „Намерете някого, който...“) Стимулиращо упражнение/игра за представяне
	или Описание на ориентацията след пристигане		
	Разработване на правила за групата заедно с участниците		
Глава 2. Подготовка за пътуването ви	Представяне на стъпките от програмата за презаселване	<ul style="list-style-type: none"> Роля на агенцията/службата по презаселване, особено в случаите на ориентация след пристигане 	<ul style="list-style-type: none"> Информационна сесия: Какво знаете за [име на държавата на презаселване]? Какво желаете да научите? Какво научихте? Какви са вашите очаквания? Защо според вас [име на държавата на презаселване] е правилната държава за вас? Дискусия относно начина, по който е достигнат този етап от процеса на презаселване Упражнение „Кой съм аз?“
	Необходими документи за пътуване до [име на държавата на презаселване]	<ul style="list-style-type: none"> Виза Документи за пътуване 	
	Оценка на здравословното състояние		
	Формалности за излизане/ проверка за сигурност		
	Културна ориентация: Какво ни мотивира?		

Глава 3. Пътуването до [име на държавата на презаселване]	На летището	<ul style="list-style-type: none"> Багаж Бордна карта 	<ul style="list-style-type: none"> Стягане на багаж (с реални упражнения) Примерни летищни процедури/качване на борда на самолета/упражнение по осъществяване на полет
	По време на полета	<ul style="list-style-type: none"> В самолета: какво е разрешено и забранено Правила за безопасност 	

Глава 4. Пристигане и услуги по приемане	Приемане и идентификация		<ul style="list-style-type: none"> Запознаване с различни видове места за настаняване (видео, ако е налично)
	Жилищно настаняване и превоз до крайното местоназначение		
	Дългосрочно настаняване: наемане на къща	<ul style="list-style-type: none"> Общи аспекти, свързани с наемането на къща Отговорности на наемодателя Отговорности на наемателя Социално жилищно настаняване 	

Глава 5. Общ преглед на държавата на презаселване	География и климат Език и култура История на държавата на презаселване Политическа структура Публични институции и услуги Транспорт	Норми и навици Социално многообразие Живот в големия/малкия град/селото	<ul style="list-style-type: none"> Обучителят пита участниците какво знаят за държавата на презаселване Участниците намират на картата държавата на презаселване (и държавата на произход) Участниците (на групи) представят най-важната информация за своята държава на произход Обучителят представя държавата на презаселване (със снимки и видеоклипове, ако са налични).
--	--	---	---

<p>Глава 6. Закони, права и задълже- ния в държавата на преза- селване</p>	<p>Общи права и отговорности</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Конституция • Законава и подзаконова нормативна уредба • Права и задължения • Права на човека (включително свобода на религията) • Роля и поведение на органите 	<ul style="list-style-type: none"> • Тест: Позволено или забранено? Сравнение между държавата на пребиваване с държавата на презаселване
	<p>Примери за специфични аспекти, регулирани в правото</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Права на детето • Права на жените • Право в областта на интеграцията • Правила за движение • Права на животните • Права и задължения на бежанците 	
	<p>Лични документи</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Разрешение за пребиваване • Лична карта • Документ за пътуване • Свидетелство за управление на МПС • Документи и издаващи органи 	
	<p>Социално осигуряване</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Преглед на обезщетенията и програмите за социално осигуряване в държавата на презаселване • Основни изисквания за достъпа на гражданите на трети държави до основните обезщетения за социално осигуряване 	
	<p>Брак и събиране на семейството</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брак • Събиране на семейството 	

<p>Глава 7. Здравеопазване и социални грижи</p>		Системата на здравеопазване в [име на държавата на презаселване]	<ul style="list-style-type: none"> Социалноосигурителен номер/карта за здравни услуги 	<ul style="list-style-type: none"> Тест: вярно или невярно? Дискусия: Какво бихте направили в случай на?
		Семейни лекари и лекари-специалисти	<ul style="list-style-type: none"> Социалноосигурителен номер/карта за здравни услуги 	
		Здравеопазване за новородени		
		Спешни медицински услуги	<ul style="list-style-type: none"> Съвети за достъп до медицински услуги 	
		Превантивна здравна грижа	<ul style="list-style-type: none"> Ваксини 	
		Система за социални грижи	<ul style="list-style-type: none"> Информация за достъп до системата за социални грижи 	
		Допълнителна информация и изисквания относно свързани със здравето извънредни ситуации в държавата на презаселване.	<ul style="list-style-type: none"> Информация относно свързани здравни съображения, например COVID-19 	
<p>Глава 8. Образование</p>		Общи характеристики на системата на образованието в [име на държава на презаселване:] Образование за пълнолетни лица Значението на образованието Подробно за системата на образованието Ролята на родителите в образованието на децата	<ul style="list-style-type: none"> Акредитация на дипломи/ научни степени Сексуално образование Телесно наказание 	<ul style="list-style-type: none"> Рисуване на училищната система или Групова дискусия

Глава 9. Заетост		Предимствата на намирането на заетост	<ul style="list-style-type: none"> • Доброволческа работа 	<ul style="list-style-type: none"> • Дискусия „Очаквания, свързани със заетостта, и пречки пред заетостта“ • „Типични въпроси по време на интервю“ — дискусия относно добрите/лошите отговори • Дейност за самостоятелна оценка • Обсъждане: какво е автобиография и какво съдържа тя?
		Как се намира заетост Търсене на работа		
		Обяви за работа		
		Как става наемането на работа? Съвети за успешно интервю		
		Съвети за добри работни взаимоотношения		
		Напускане на работа		
		Значението на обучението и преквалификацията		

Глава 10. Финансово управление		Валута	<ul style="list-style-type: none"> • Работа с пари • Банкови сметки • Плащане на сметки • Плащане с карта 	<ul style="list-style-type: none"> • Определяне на валутата на държавата на презаселване • Управление на парите/създаване на бюджет — изготвяне на реалистичен месечен бюджетен план • Списък с възможните въздействия на рекламите
		Методи на плащане и банковата система		
		Потребителско общество	<ul style="list-style-type: none"> • Финанси, бюджетиране и приоритизиране • Финансова подкрепа 	

Глава 11. Културна адаптация		Културен шок	<ul style="list-style-type: none">• Етапи на приспособяване (дейност)• Симптоми на културен шок (дейност)• Приспособяване чрез U-крива• Балансиране на култури и ценности• Комуникация с многообразно население• Промени в семейството	<ul style="list-style-type: none">• Печалби и загуби• Очаквани проблеми — дискусия в група• Лош почерк• Етапи на културния шок• Писмо до приятел• В опасност ли сте (от културен шок)?• Упражнения за обясняване на различните нива на възможна интеграция• Семейни роли• Културни ценности: упражнение с „да/не“
		Живот в обществото на [име на държава на презаселване]	<ul style="list-style-type: none">• Имена• Поздрави, докосване, близост и език на тялото• Разговор• Изисквания за облекло• Структура на семейството• Посещения и социализиране• Храна и ястия• Разделно събиране на отпадъци• Използване на тоалетни съоръжения в Западна Европа• Домашни любимци	<ul style="list-style-type: none">• Термометър на чувствата (напр. страх от летене)

<p>Глава 12. Лични и социални умения</p>		<p>Признаване и развиване на личните и социалните умения</p>	<p>Ефективна комуникация Признаване/разбиране на чуждата гледна точка Активно слушане Социално разрешаване на проблеми Водене на преговори в обкръжението Умения за устояване на натиска в обкръжението Справяне с конфликтни ситуации Езикови умения</p>	<p>Карти за качествата или карти за компетентностите, или Поздравяване във връзка с уменията от страна на друг участник (на лист хартия) и събиране на списък с комплименти от други участници Дискусия в малка група: помолете участниците да обсъдят трудни ситуации, които може да са реални или хипотетични, и начини за намиране на решение посредством лични и социални умения</p>
---	---	--	---	--

Бележка относно методологията за разработването и прилагането на ОПО (опит и предложения от държавите партньори от EU-FRANK и референтната група)

Участниците в ОПО може значително да се различават от гледна точка на произход и лична история и може да са повече или по-малко запознати с някои от различните аспекти на презаселването. Затова вниманието следва да се съсредоточи върху приспособяването на ОПО, така че тя да пасва на потребностите на участниците.

Обучителите трябва да правят съпоставки и връзки между опита на участниците и наличните познания, и представената информация. Препоръчително е ОПО да бъде ориентирана спрямо учащия, да бъде интерактивна и базирана на опита. Това може да стане чрез включване на различни стилове на учене, както са обяснени по-долу, и чрез включване на материали (снимки, видеоклипове, игри, карти, знамена и др.) и различни средства за предоставяне на информация (вербална информация, писмена информация и аудиовизуална информация). Обучителят се насърчава да създаде безопасна среда, в която всички участници могат да вземат участие и да се чувстват свободни да споделят своя опит и знания, да задават въпроси и да изразяват своите становища. Това може да стане чрез постоянно даване на възможност за споделяне на опит или знания и задаване на въпроси, като по този начин се постига баланс във вниманието, което се отдава на по-комуникативните и не толкова комуникативните участници.

От съществено значение са силно интерактивните методологии. Те могат да включват ролеви игри, дискусии в малки и големи групи, обсъждане и свързани дейности, в които участниците получават

възможност да споделят своите мисли и безпокойства във връзка с презаселването. По този начин ОПО става не само по-приложима, но и допринася за по-доброто възприемане на новите материали. Интегрирането на четирите стила на учене от цикъла на учене на Kolb ⁽⁴⁾ осигурява ориентиран спрямо учащия подход, който е както интерактивен, така и базиран на опита. Тези четири стила на учене са:

- **Опит (правене):** правене, опитване, симулиране и придобиване на опит. За това е необходимо активно участие и осигуряване на прякото ангажиране на участниците, което винаги е най-добрият начин за учене. Например ролеви игри (влизане в роля), създаване на нещо осезаемо или участниците да се интервюират помежду си.
- **Активно наблюдаване:** наблюдаване, разсъждаване, визуализиране (като например гледане на видеоклип, гледане на ролева игра, четене на статия или гледане на снимки) и/или въобразяване въз основа на предишен опит. Обучителят ще задава въпроси, за да стимулира размисъл относно опита, и е важно да се поддържа вниманието на учащите върху това, което се случва, да се избягва даването на оценки и да се дава шанс на всеки да изрази своите наблюдения. Разсъждението е важно за подобряване на способността за оценяване на различните гледни точки, разширяване на разбирането и даване на възможност за нови подходи и решения.
- **Абстрактна концептуализация (мислене):** стигане до заключения, извличане на поуки от дискусии, разследване, съставяне на мнения и анализиране на факти, числа, история и друга контекстуална информация. Участниците ще трябва да правят асоциации и да гледат на дейностите от по-обща гледна точка. Въпросите биха могли да включват: Защо правим това упражнение? Какво научихме? Какво означава за вас това

⁽⁴⁾ Simply Psychology, 'Kolb's Learning Styles and Experiential Learning Cycle' (Просто психология, „Стиловете на учене и цикълът на учене въз основа на опита на Kolb“), актуализиран през 2017 г. <https://www.simplypsychology.org/learning-kolb.html>

изживяване? Обобщаването е начин на опростяване на полезните концепции, чрез които те могат лесно да се припомнят и да се прилагат към различни ситуации.

- **Прилагане:** изпробване на наученото, демонстриране и тестове за проверка на фактите. Участниците ще се

насърчават да свържат току-що преживяното и да помислят по какъв начин могат да го използват в реалния живот. Въпросите биха могли да включват: Как можете да приложите наученото в реалния живот? Как това би спомогнало и допринесло за положителна нагласа спрямо държавата на презаселване?

ISBN 978-92-9487-089-6

Служба за публикации
на Европейския съюз

